10. MEKTUP

١٠ – ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الْعَاشِرُ : فِي حُصُولِ الْقُرْبِ وَالْبُعْدِ وَالْفَرْقِ وَالْوَصْلِ بِمَعَانٍ غَيْرِ مُتَعَارَفَةٍ مَعَ بَعْضِ الْعُلُومِ الْمُنَاسِبِ لِذَلِكَ الْمَقَامِ كَتَبَهُ اَيْضًا اِلَى شَيْخِهِ الْمُعَظَّمِ﴾

(عَرِيضَةُ) اَحْقَرِ الْخَدَمَةِ اَنَّهُ قَدْطَالَتِ الْمُدَّةُ وَلاَ اِطِّلاَعَ لِي عَلَى اَحْوَالِ خَدَمَةِ تِلْكَ الْعَتَبَةِ الْعَلِيَّةِ مَعَ كَثْرَةِ الاِنْتِظَارِ ﴿شِعْرٌ﴾:

وَلاَ عَجَبَ اِنْ عَادَ رُوحِي اِذَا اَتَى * سَلاَمٌ مِنَ الْخِلِّ الْوَفِيِّ الْمُفَارِقِ ﴿غَيْرُهُ﴾:

عَلِمْتُ بِأَنِّي غَيْرُ لاَحِقٍ رَكْبَهُ * فَيَكْفِي سَمَاعِي مِنْ وَرَاءِ نِدَائِهِ

وَاَعْجَبُ بِاَمْرٍ حَيْثُ سَمُّوا نِهَايَةَ الْبُعْدِ قُرْبًا وَغَايَةَ الْفِرَاقِ وَصْلاً وَكَأَنَّهُمْ اَشَارُوا فِي ضِمْنِ ذَلِكَ اِلَى نَفْيِ الْقُرْبِ وَالْوِصَالِ ﴿شِعْرٌ﴾:

كَيْفَ الْوُصُولُ اِلَى سُعَادَ وَدُونَهَا * قُلَلُ الْجِبَالِ وَدُونَهُنَّ خُيُوفٌ

فَلاَ جَرَمَ كَانَ الْحُزْنُ الاَبَدِيُّ وَالْفِكْرُ الدَّائِمِيُّ مُمِدًّا وَمُعِينًا وَلاَ بُدَّ اَنْ يَكُونَ الْمُرَادُ فِي آخِرِ الاَمْرِ مُرِيدًا اَيْضًا بِاِرَادَتِهِ وَالْمَحْبُوبُ مُحِبًّا وَمُبْتَلًى بِمَحَبَّةِ الْمَحْبُوبِ وَهَذَا النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ وُجُودِ مَقَامِ الْمُرَادِيَّةِ وَالْمَحْبُوبِيَّةِ صَارَ مُرِيدًا وَمُحِبًّا فَلاَ جَرَمَ اَخْبَرُوا عَنْ حَالِهِ بِأَنَّهُ كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَوَاصِلَ الْحُزْنِ دَائِمَ الْفِكْرِ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **"مَا أُوذِيَ نَبِيٌّ مِثْلَ مَا أُوذِيتُ"** وَالْمُحِبُّونَ هُمُ الْمُتَحَمِّلُونَ لِثِقَلِ الْمَحَبَّةِ وَحَمْلُ هَذَا الثِّقَلِ عَسِيرٌ عَلَى الْمَحْبُوبِينَ ﴿ع﴾: فَيَالَهَا قِصَّةً فِي شَرْحِهَا طُولٌ ﴿ع﴾: وَقِصَّةُ الْعِشْقِ مِمَّا لاَ انْفِصَامَ لَهُ * وَحَامِلُ الْعَرِيضَةِ الشَّيْخُ اِلَهْ بَخْشْ قَدْحَصَلَ لَهُ نَوْعٌ مِنَ الْجَذْبِ وَالْمَحَبَّةِ وَقَدْ صَارَ

بَاعِثًا عَلَى كِتَابَةِ كَلِمَاتٍ اِلَى خِدْمَتِكُمْ بِالْاِبْرَامِ وَحَاصِلُ الْمَرَامِ اَنَّهُ اَظْهَرَ شَوْقَ الْمُلَازَمَةِ وَتَوَجَّهَ نَحْوَ تِلْكَ الْحُدُودِ وَقَدْ كَانَ اَوَّلاً اَظْهَرَ بَعْضَ الْاِرَادَاتِ وَ لَمَّا فَهِمَ مِنْ هَذَا الْفَقِيرِ تَقَاعُدًا فِيهِ وَتَأَخُّرًا عَنْ اِنْجَاحِهِ رَضِيَ بِمُجَرَّدِ الْمُلَاقَاةِ فَكَتَبْنَا لِاَجْلِ ذَلِكَ هَذِهِ الْكَلِمَاتِ وَزِيَادَةُ الْاِنْبِسَاطِ بَعِيدَةٌ عَنْ طَوْرِ الْاَدَبِ

TÜRKÇE ANLAMI

İmam-ı Rabbani bu mektubu şeyhi Muhammed Bakibillah'a yazmış olup, kendinde alışılmışın ötesinde yakınlık ve uzaklığın, vasl[92] ve faslın[93] meydana gelmesi ve bu makama münasip ilimler hakkındadır.

Hizmetçilerin en küçüğünden arzuhal..

Uzun zaman geçti ve merakla beklememe rağmen yüce eşiklerinizin hizmetçileriyle ilgili haber alamadım.

Uzakta vefakar bir dosttan selam geldiğinde
ruhum çıkacak olsa şaşırmayın. (Şiir)
Sonunda onun kervanına katılamayacağımı anladım,
Bari ardından sesini işitsem... (Şiir)

Bir şeye hayret ederim; ehlullah uzaklığın nihayetini yakınlık, ayrılığın son haddini de vuslat olarak nitelendirmiştir. Adeta ehlullah bu tavrıyla Allah Teâlâ'ya yakınlığı ve kavuşmayı imkansız görmüş oluyorlar.

Suad'a nasıl kavuşabilirim ki,
Arada yüksek dağlar,aralarında sıra sıra tepeler. (Şiir)

Şüphesiz ebedi hüzün ve sürekli fikir sûfiye güç ve metanet veriyor. İşin sonunda murad[94] olan mürid[95], mahbub olanlar da muhib olup kendilerini mahbubun sevgisine kaptıracaklardır. İşte Peygamber Efendimiz (*Allah'ın salat ve selamı onun üzerine olsun*) bile muradiyet ve

[92] Vasl, ulaşma, erme. Hakk'a varma.
[93] Fasl, ayrı düşme. Hak'tan ayrı kalma.
[94] Murat; istenilen, sevilen, daha baştan Allah'ın sevgisine mahzar olan kullar.
[95] Mürit; isteyen, seven, ancak zorlu mücahedeler sonunda Allah'ın sevgisini kazanabilen kullar.

mahbubiyet makamını haiz olmasına rağmen sonunda mürid ve muhib olmuştur. Onun hayatı ile ilgili haberler, kendisinin sürekli hüzün ve fikir halinde olduğunu gösteriyor.[96] Nitekim peygamberimizin kendisi de *"hiçbir peygamber benim gördüğüm kadar eziyet görmedi"*[97] buyurmuştur. Asıl muhabbet yükünü çeken muhiblerdir. Bu yükü taşımak mahbublar için çetin bir iştir.

Amma kıssaymış bu, şerhi uzun. (Mısra).

Aşk hikayesinin sonu gelmez... (Mısra).

Mektubumu size ulaştıran Şeyh İlahbahş bir tür cezbe ve muhabbet haline erişmiştir. İsrarı üzerine zat-ı âlilerinize birkaç kelime yazmama vesile olmuştur.

Meramım şu ki; İlahbahş bize bağlanma (mülazemet) isteğini dışa vurdu ve bu tarafa yöneldi. Evvelce de bu konuda biraz istekli olduğunu hissettirmiş, bu fakirin ağırdan aldığını görünce bizimle sadece buluşmakla yetinmişti. Bu sebeple işbu kelimeleri yazmış oluyorum.

Sözü fazla uzatmak edep sınırlarını aşmak olur.

KELİME ANLAMI

10. ≺ : اَلْمَكْتُوبُ الْعَاشِرُ **Onuncu mektup** *(Ne hakkındadır?)* فِى حُصُولِ الْقُرْبِ وَالْبُعْدِ **Yakınlığın ve uzaklığın** وَالْفَرْقِ وَالْوَصْلِ **Fark'ın ve Vasl'ın meydana gelişi hakkındadır** *(Neyle?)* بِمَعَانٍ غَيْرِ مُتَعَارَفَةٍ **Bilinmeyen / alışılmamış manalarla** مَعَ بَعْضِ الْعُلُومِ الْمُنَاسِبِ لِذَلِكَ **Bazı münâsip bilgilere değinmekle beraber** *(Neye münâsip?)* لِذَلِكَ الْمَقَامِ **Bu makama** كَتَبَهُ اَيْضًا **İmâm-ı Rabbâni bu mektubu da yazmıştır** *(Kime?)* اِلَى شَيْخِهِ الْمُعَظَّمِ **Büyük Şeyhine** ≻

عَرِيضَةُ اَحْقَرِ الْخَدَمَةِ Hizmetçilerin en hakirinden arzuhâl: اَنَّهُ قَدْطَالَتْ Epey uzadı *(Ne?)* اَلْمُدَّةُ Vakit وَلاَ اِطِّلاَعَ لِى Haber alamadım *(Kim hakkında?)* عَلَى اَحْوَالِ خَدَمَةِ تِلْكَ الْعَتَبَةِ

---

[96] Peygamber Efendimiz'in bu hali ile alakalı daha geniş bilgi isteyenler Beyhaki *Şu'abu'l-İman* hadis no, 143; Taberani *el-Mucemü'l-Kebir* hadis no, 414; Ebu Hatim *es-Sikat*, c. 2, s. 146'ya bakabilirler.

[97] İbn-i Adiy, *el-Kamil*, hadis no, 2605; İbni Ebi Şeybe, *Musannef*, hadis no,31703; Tirmizi, *es-Sünen*, hadis no, 2477; İbni Mace, *es-Sünen*, hadis no, 151; Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, c. 3, s. 120, hadis no, 12236, 12237.

الْعَلِيَّةِ Bu yüce eşiğin hizmetçilerinin halleri hakkında *(Neye rağmen?)* مَعَ كَثْرَةِ الْاِنْتِظَارِ Çok beklememe rağmen <شعْرٌ> : Şiir:

وَلَا عَجَبَ Şaşırmayın! اِنْ عَادَ رُوحِي Eğer ruhum çıkarsa *(Ne zaman?)* اِذَا اَتَى سَلَامٌ Bir selam geldiğinde *(Kimden?)* مِنَ الْخِلِّ الْوَفِيِّ الْمُفَارِقِ Uzaktaki vefalı dosttan <غَيْرُهُ>: Başka bir şiir:

عَلِمْتُ بِأَنِّي Anladım ki; ben غَيْرُ لَاحِقٍ Katılamayacağım *(Neye?)* رَكْبَهُ Onun kervanına فَيَكْفِي سَمَاعِي İşitsem bana yeter *(Neyi?)* مِنْ وَرَاءِ نِدَائِهِ Ardından nidasını

وَاَعْجَبُ بِاَمْرٍ Bir işe şaşıyorum حَيْثُ سَمُّوا Şöyle ki; sûfiler isimlendirdiler *(Neyi?)* نِهَايَةَ الْبُعْدِ Uzaklığın sonunu *(Ne diye?)* قُرْبًا Yakınlık diye وَغَايَةَ الْفِرَاقِ Ve ayrılığın doruğunu *(Ne diye?)* وَصْلًا Kavuşmak diye وَكَاَنَّهُمْ Sanki onlar اَشَارُوا İşaret etmişlerdir *(Nerede?)* فِي ضِمْنِ ذَلِكَ Bunun içerisinde *(Neye?)* اِلَى نَفْيِ الْقُرْبِ وَالْوِصَالِ Yakınlığın ve kavuşmanın olmadığına <شعْرٌ> : Şiir:

كَيْفَ الْوُصُولُ Kavuşmak nasıl olur? *(Kime?)* اِلَى سُعَادَ Suad'a وَدُونَهَا Onunla arada var *(Ne?)* قُلَلُ الْجِبَالِ Dağların tepeleri وَدُونَهُنَّ Onlarında önünde var *(Ne?)* حُيُوفٌ Sıra sıra tepecikler

فَلَا جَرَمَ Şüphesiz كَانَ الْحُزْنُ الْاَبَدِيُّ Ebedî hüzün olur *(Daha?)* وَالْفِكْرُ الدَّائِمِيُّ Ve sürekli fikir *(Ne olur?)* مُمِدًّا وَمُعِينًا Destekçi ve yardımcı وَلَا بُدَّ Mutlaka اَنْ يَكُونَ الْمُرَادُ İstenilen (murad) olacaktır *(Ne zaman?)* فِي آخِرِ الْاَمْرِ İşin sonunda *(Ne?)* مُرِيدًا اَيْضًا Aynı şekilde isteyen (mürid) *(Neyle?)* بِاِرَادَتِهِ İradesiyle وَالْمَحْبُوبُ Sevilen de olacaktır *(Ne?)* مُحِبًّا وَمُبْتَلًى Seven ve mübtelî *(Neyle?)* بِمَحَبَّةِ الْمَحْبُوبِ Sevilenin muhabbetiyle وَهَذَا النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Söz konusu peygamber (Sallellâhu Aleyhi Vesellem) *(Neye rağmen?)* مَعَ وُجُودِ مَقَامِ الْمُرَادِيَّةِ وَالْمَحْبُوبِيَّةِ İstenirlik (muradiyyet) ve sevilirlik (mahbûbiyyet) makamına rağmen صَارَ مُرِيدًا وَمُحِبًّا İsteyen (mürid) ve seven (muhib) olmuştur فَلَا جَرَمَ Şüphesiz

بِأَنَّهُ اَخْبَرُوا Sahâbeler haber vermişlerdir (Neden?) عَنْ حَالِهِ Onun halinden (Hangi doğrultuda?) كَانَ Olduğu doğrultusunda (Kimin?) رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Rasûlullah (Sallellâhu Aleyhi Vesellem)'ın (Nasıl?) مُتَوَاصِلَ الْحُزْنِ Sürekli hüzünlü دَائِمَ الْفِكْرِ Ve daima düşünceli وَقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Nebî (Sallellâhu Aleyhi Vesellem) şöyle demiştir "مَا أُوذِىَ "Eziyete uğramadı (Kim?) نَبِىٌّ Hiçbir peygamber (Ne gibi?) مِثْلَ مَا أُوذِيتُ" Benim eziyete uğradığım gibi وَالْمُحِبُّونَ Sevenler (muhibler) هُمُ الْمُتَحَمِّلُونَ Taşıyan, asıl onlardır (Neyi?) لِثِقَلِ الْمَحَبَّةِ Muhabbet yükünü / ağırlığını وَحَمْلُ هَذَا الثِّقَلِ Bu ağırlığı taşımak (Nedir?) عَسِيرٌ Zordur (Kime?) عَلَى الْمَحْبُوبِينَ Sevilenlere (mahbublara) ﴿ع﴾ : Mısra: فَيَالَهَا قِصَّةً Ne kıssaymış o فِى شَرْحِهَا Onun şerhinde vardır (Ne?) طُولٌ Uzunluk ﴿ع﴾ : Mısra: وَقِصَّةُ الْعِشْقِ Aşk kıssası (Nedir?) مِمَّا لاَ انْفِصَامَ Kopmak mümkün olmayan şeylerdendir (Ne için?) لَهُ Kendisi için وَحَامِلُ الْعَرِيضَةِ Bu durum bildirisini / mektubu getiren اَلشَّيْخُ الَهْ بَخْشْ Şeyh İlahbahş قَدْحَصَلَ لَهُ Ona gerçekleşmiştir (Ne?) نَوْعٌ مِنَ الْجَذْبِ وَالْمَحَبَّةِ Cezbe ve muhabbetten bir nebze وَقَدْ صَارَ Böylece olmuştur (Ne?) بَاعِثًا Sebep / etken (Neye?) عَلَى كِتَابَةِ كَلِمَاتٍ Bu sözlerin yazılmasına (Kime?) اِلَى خِدْمَتِكُمْ Zât-ı âlinize (Nasıl?) بِالْاِبْرَامِ Te'yitli şekilde وَحَاصِلُ الْمَرَامِ Söylemek istediğimin özeti şu: اَنَّهُ اَظْهَرَ İlahbahş, dışa vurdu (Neyi?) شَوْقَ الْمُلاَزَمَةِ Size yakınlık / bağlanma isteğini وَتَوَجُّهَ نَحْوَ تِلْكَ الْحُدُودِ Ve o taraflara doğru yöneldi وَقَدْ كَانَ اَوَّلاً İlk başta, idi (Ne?) اَظْهَرَ Dışa vurmuş (Neyi?) بَعْضَ الْاِرَادَاتِ Bazı istekleri وَ لَمَّا فَهِمَ Ne zaman ki, sezdi (Kimden?) مِنْ هَذَا الْفَقِيرِ Bu fakirden (Neyi?) تَقَاعُدًا فِيهِ Ona karşı geri durulduğunu (Daha?) وَتَأَخُّرًا Ve bir ihmal olduğunu (Hangi konuda?) عَنْ اِنْجَاحِهِ Onun ihtiyacını karşılama konusunda رَضِىَ Bu taktirde razı oldu / yetindi (Neyle?) بِمُجَرَّدِ الْمُلاَقَاةِ Yalnızca karşılıklı konuşmakla فَكَتَبْنَا Biz de yazdık (Niçin?) لاَجْلِ ذَلِكَ Bundan dolayı (Neyi?) هَذِهِ الْكَلِمَاتِ Bu satırları وَزِيَادَةُ الْاِنْبِسَاطِ Konunun fazla genişlemesi (Nedir?) بَعِيدَةٌ Uzaktır (Neden?) عَنْ طَوْرِ الْاَدَبِ Edep sınırından